

Proponowana metoda SEKTOROWEJ ANALIZY wewnątrz krajobrazowych jako integralna część opracowań dla programu Odnowa Wsi

Irena Niedźwiecka-Filipiak

Proposed Method of
Sector Analyses of
Landscape Interiors
as an Integral Part of
Elaboration for Village
Renewal Program

Wprowadzenie

Introduction

Krajobraz wiejski od wieków zdecydowanie różnił się od krajobrazu miejskiego. Więcej w nim otwartej przestrzeni przepełnionej zielenią, która pełni różnorodne funkcje począwszy od produkcyjnej, a na ozdobnej kończąc. Ingerencja człowieka w naturalny krajobraz jest zdecydowanie bardziej odczuwalna i widoczna w miastach, pełnych zabudowy i infrastruktury. Jednakże współczesny krajobraz wiejski coraz bardziej zaczyna przypominać przedmieścia miast przepełnione domkami jednorodzinnymi. Jest to zjawisko powszechne i naturalne ze względu na zmianę dawniej dominującej funkcji rolniczej na typowo mieszkaniową, usługową, przemysłową czy turystyczną, która lokalizowana jest w chwili obecnej najczęściej na całym terenie wsi. Krajobraz wiejski to dwa współgrające ze sobą lecz odmiennie wyglądające obszary – teren zabudowany oraz rozłóg wsi z rolniczą przestrzenią produkcyjną. Zmieniają się one w różny sposób, jednakże pewne elementy historyczne związane z początkiem miejscowości czytelne są do dziś pomimo wielokrotnych podziałów, przebudów i przekształceń¹.

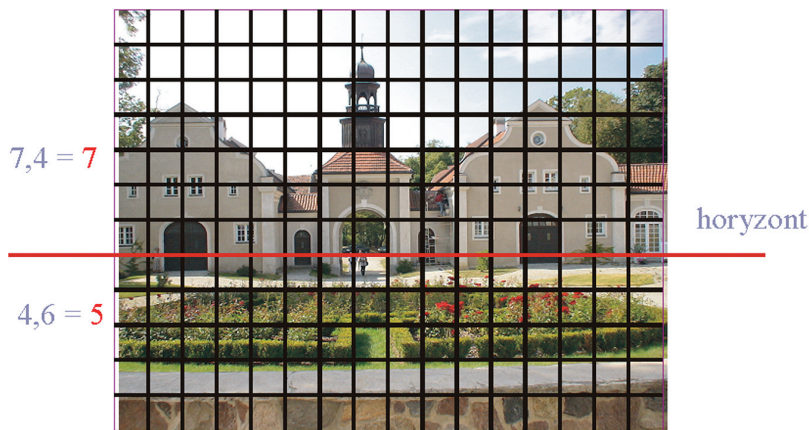
Postrzeżenie krajobrazu i jego waloryzacja nie jest sprawą prostą. Przed wszystkim trzeba pamiętać, że krajobraz to nie tylko to co widzimy, ale jego bardzo istotna część niedostrzegana, związana z historią, tradycją, zwyczajami jak również potrzebami ludzi, którzy przyczynili się do jego dzisiejszego kształtu². To również oczekiwania, które są przejawem zainteresowania krajobrazem

nie tylko mieszkańców danego miejsca, będących jak gdyby jego częścią, ale również oczekiwania władz lokalnych, które mają ogromny wpływ na jego kształtowanie poprzez podejmowanie decyzji, które potrafią zmienić nieodwracalnie wygląd otaczającej nas przestrzeni.

Wybrane metody analizy krajobrazu

Selected methods of landscape analysis

W opracowaniach dotyczących odbioru krajobrazu można znaleźć interesujące studia, które są udziałem specjalistów z wielu dyscyplin naukowych. Geografowie znajdują analogię pomiędzy analizami związanymi z krajobrazem a językoznawstwem i jego złożoną strukturą³. Jednostki i wnętrza architektoniczno-krajobrazowe (JARK-WAK) opracowane przez Bogdanowskiego wykorzystane zostały do ochrony wartości kulturowych przy sporządzaniu studiów zagospodarowania przestrzennego⁴. Zapis znaczeń w krajobrazie z uwzględnieniem analiz określających wartości niematerialne jest tematem opracowań Dąbrowskiej-Budziło⁵. Rylke posłużył się metodą fenomenologiczną, wykorzystującą umiejętności rysunkowe i malarskie architektów krajobrazu do opracowania i analiz wewnątrz krajobrazowych przestrzeni miejskiej⁶. Studia krajobrazowe są również bardzo istotną częścią takiej dyscypliny naukowej jak urbanistyka. Zajmują one wiele miejsca w opracowaniach Wejcherta⁷, który zwraca uwagę na to, że z postrzeżeniem krajobrazu związane są pewne zjawiska, przy-

Kadrowanie zdjęcia. Horyzont znajduje się w miejscu złotego podziału wysokości ujęcia
Oprac. autorka

Picture framing. The horizon is situated in the place of ideal division of the height of the frame

kładowo takie jak pozorne skracanie odległości, rola światła w ekspozycji. Znajomość tych zjawisk prowadzi w konsekwencji do podejmowania świadomych decyzji budujących odpowiednio przestrzeń, a nie do działań przypadkowych, chaotycznych i potęgających nieład.

Inny interesujący przykład analiz krajobrazowych prezentują Garcia, Hernández, Ayuga, naukowcy hiszpańscy. Jest to metoda fotograficzno-analityczna, która zwraca uwagę na rolę obiektów o funkcji rolniczej i przemysłowej w krajobrazie⁸. Analizowane elementy to kolor, faktura, forma, lokalizacja w przestrzeni. Autorzy prowadzili badania na terenie Hiszpanii, a w opracowaniu przedstawili między innymi wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród 150 osób, pochodzących z różnych środowisk społecznych, będących we wszystkich przedziałach wiekowych, mających zróżnicowane wykształcenie oraz miejsce zamieszkania. Przedstawiono im 30 fotografii z budynkami o funkcji rolniczej i przemysłowej zlokalizowanymi w krajobrazie otwartym. Jedno z pytań dotyczyło wskazania elementów, które należałoby zmienić, ażeby polepszyć integrację obiektu z jego otoczeniem. Te przypadkowo wybrane osoby wytypowały kolor jako element najbardziej dezintegrujący krajobraz (35% przypadków) dopiero w następnej kolejności wskazano lokalizację w przestrzeni (ok. 27%) formę (ok. 19%) i fakturę (17%). Najmniej istotna dla badanych osób była skala obiektu, którą wskazano w 15% sytuacji.

Proponowana metoda SEKTOROWEJ ANALIZY wnętrz krajobrazowych i panoram

Proposed method of SECTOR ANALYSIS

Prezentowane analizy wnętrz krajobrazowych są częścią opracowań wykonywanych w ramach programu Odnowa Wsi, mających na celu określenie indywidualnego charakteru miejscowości, wyszukanie elementów wyróżniających wieś, będących jej wizytówką w przyszłości. Dla każdej miejscowości są to elementy bardzo indywidualne, związane z jej dziedzictwem kulturowym, ale przede wszystkim z jej mieszkańcami. W całości opracowań wykonywanych w tym programie to zarówno sfera duchowa życia na wsi wynikająca z przekazywanych z pokolenia na pokolenie tradycji, zwyczajów czy organizacji festynów, ale równie istotny drugi aspekt dotyczący wizualnej strony miejscowości. Charakter wsi w zakresie jej wyglądu zewnętrznego może być wynikiem kilku komponentów⁹, które można podzielić na:

1. Specyficzny układ przestrzenny całej miejscowości,
2. Kształt i rozplanowanie budynków na działkach zagrodowych,
3. Swoisty rodzaj zabudowy w zakresie budynków mieszkalnych,

gospodarczych, a także usługowych, produkcyjnych czy przemysłowych. Dotyczy to m.in. materiału użytego do budowy ścian, wielkości i formy obiektów, detalu architektonicznego,

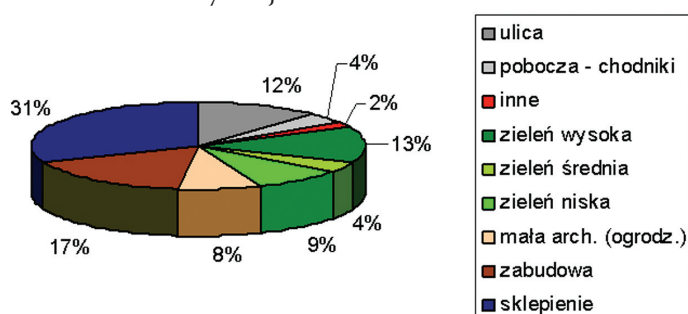
4. Małą architekturę związaną z zabudową (ogrodzenia), zielenią (altany), wodą (mostki) czy infrastrukturą (trafostacje),
5. Zieleni, w tym parki, aleje szpalery lub indywidualne okazy drzew, oraz charakterystyczne typy przedogródków,
6. Zagospodarowanie przestrzeni wspólnych np. w postaci placów, otoczenia budynków użyteczności publicznej itp.

W celu uchwycenia charakteru wsi przeprowadzane są wnikliwe inwentaryzacje w poszczególnych zakresach tematycznych¹⁰. Następnie wykonywane są analizy na planszach oraz tworzony jest tzw. katalog elementów charakterystycznych z częścią fotograficzno-opisową, systematyzujący opracowanie za pomocą zestawień, obliczeń ilościowych, porównań i wniosków.

Integralną częścią powyższych opracowań jest analiza trzeciego wymiaru badanych miejscowości na bazie zdjęć przedstawiających wybrane fragmenty wsi. Do analiz wybierano:

1. Panoramy miejscowości widoczne z okolicy,
2. Wjazdy do wsi,
3. Miejsca, które w wyniku analiz wymagały największych zmian, lub były najbardziej reprezentatywne.

Wizualną stronę krajobrazu można odbierać jako szereg obrazów, które utworzone są z różnorodnych elementów. W jego skład wchodzi również obiekty ruchome w postaci

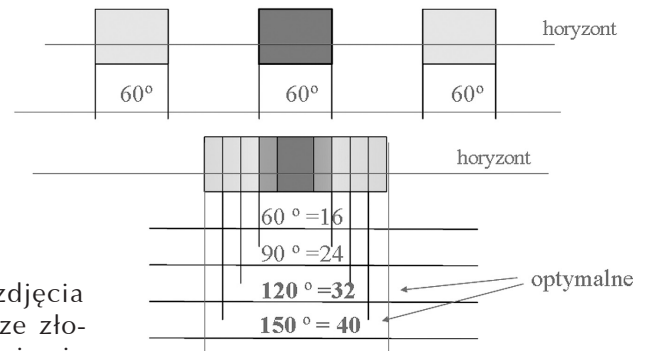

Wykres przedstawiający średni procentowy udział elementów składowych wnętrza przy kącie widzenia 120°
Oprac. autorka

A graph presenting an average percentage share of compound details of the interior with a viewing angle of 120 degrees

Sposób wykonywania ujęcia aparatem fotograficznym o standardowej ogniskowej
Oprac. autorka

A way of taking pictures with a camera of standard focal distance

ludzi czy zwierząt, dla których otoczenie jest tłem do zdarzeń, które za chwilę będą miały miejsce. Przebywając w jakiegokolwiek przestrzeni zarówno zamkniętej czy otwartej, zawsze mamy pewnego rodzaju odczucia. Albo nam się coś na pierwszy rzut oka podoba lub nie. Czujemy się spokojni lub podenerwowani. Oczywiście na indywidualny odbiór każdego człowieka ma wpływ wiele różnych czynników, oprócz tego co odbierają nasze oczy. Składa się na to również samopoczucie, pogoda, nastrój czy wcześniejsze wydarzenia w danym dniu. Jednakże wnętrze może powodować spotęgowanie nastroju np. niepokoju, lub wręcz przeciwnie, wyciszenie i wymazanie przykrych wspomnień. Ma na to wpływ harmonijna lub chaotyczna kompozycja, kolorystyka, a także specyficzny klimat danego wnętrza.

W prezentowanym opracowaniu podjęto próbę oceny tych elementów, kładąc główny nacisk na wizualną stronę analiz. Dla krajobrazu otwartego, w którym widoczne są sylwety wsi analizy były nieco odmienne niż sporządzane dla wnętrza miejscowości.

Wnętrza krajobrazowe, SEKTOROWA ANALIZA 1

Do analizy wnętrza krajobrazowych przyjęto kilka zasad w celu ujednoczenia badań i możliwości porównywania wyników. Korzystając z literatury założono, że kąt dobrego widzenia wynosi 60° zarówno w pionie jak i w poziomie¹¹, natomiast przyjmując ruchomość głowy pole widzenia można powiększyć i zawrzeć w kącie 120° . W większości opracowań przyjęcie tego kąta uznaje się za optymalne¹².

Horyzont w kadrze zdjęcia lokalizowano korzystając ze złotego podziału. Przy założeniu, że proporcje wysokości do szerokości pojedynczego zdjęcia wynoszą 12 do 16, położenie horyzontu na zdjęciu starano się umiejscowić w przybliżeniu w $5/12$ wysokości, licząc od dołu ujęcia.

Końcowe kadry starano się tak dobrać w zakresie kąta poziomego aby znajdował się on w zakresach od 60° (pojedyncze zdjęcie zrobione aparatem fotograficznym o standardowej ogniskowej poprzez 90° , 120° (uznane jako optymalne) ale również 150° w wyjątkowych wypadkach.

Ażeby uzyskać pole widoczności co najmniej 120° , wykonywano trzy zdjęcia następujące po sobie, które po złączeniu dawały jedno szersze ujęcie. Przyjmując, że każdy pojedynczy kadr obejmował około 60° , to maksymalny zasięg takiego całego wnętrza teoretycznie powinien obejmować 180° . Trzeba przy tym wziąć poprawkę na to, że kolejne zdjęcia należy robić tak aby pokrywały się skrajne obszary. Przy założeniu, że część wspólna zdjęć będzie wynosiła jedną czwartą kadru, a więc teoretycznie około 15° , powstanie po połączeniu ujęcie obejmujące około 150° . Jednakże trzeba pamiętać o tym, że zdjęcia wykonywane są w różnych warunkach dlatego część wspólna może oscylować i być różnej wielkości.

Dalsze kadrowanie zdjęcia polegało na nałożeniu siatki kwadratów o boku wielkości $1/12$ wysokości zdjęcia. To pozwoliło na wyliczenie ile jednostek znajduje się w poziomie. Z obliczeń teoretycznych wynikało, że odpowiednim kątom odpowiadała ich konkretna liczba. Ze wstępnych założeń przyjęto, że

dla 60° było to 16, dla 90° – 24, 120° – 32, a dla 150° – 40 jednostek. Jeśli liczba ta była inna niż podane przycinano matrycę do najbliższej podanej wielkości.

Kąt ten przyjmowany był w sposób teoretyczny, a więc konieczna była konfrontacja z planem miejscowości. Wyznaczano dokładne miejsce wykonywania zdjęć, a następnie na podstawie już sklejonego ujęcia wyznaczano obszar widoczności, wiedząc że powinien on wynosić z obliczeń odpowiednio 90, 120 lub 150 stopni. Błąd mógł wynikać z różnych ogniskowych aparatów fotograficznych, którymi wykonywano zdjęcia lub niedokładności wynikającej z fotografowania bez statywu. Po korekcie kąta, należało wyznaczyć linię horyzontu na ujęciu, a następnie tak wykonać matrycę do dalszych opracowań ażeby bez zmiany wysokości zdjęcia horyzont znajdował się na wysokości $5/12$ od dołu ujęcia. W tym celu, w zależności od błędu tyle jednostek dodawano na dole lub u góry ujęcia, ile odjęto z przeciwnej strony. Kolejnym krokiem było graficzne zaznaczanie obrysu wszystkich elementów tworzących poszczególne elementy wnętrza.

Z tak przygotowaną matrycą przystępowano do badań, które prowadzono w trzech etapach:

1. Analiza rodzaju i funkcji poszczególnych obiektów tworzących dane wnętrza krajobrazowe,
2. Analiza w wyznaczonych sektorach pod kątem: krajobrazowości, formy obiektów, wartości kulturowych i stanu technicznego,

3. Wnioski i sugerowana korekta wnętrza na podstawie wcześniejszych analiz.

Prace prowadzono równolegle na podkładach, matrycach przygotowanych wcześniej, pokazujących wnętrza i na planie.

Pierwszy etap można nazwać analizą rodzaju elementów składających się na dane wnętrze krajobrazowe. Zamierzeniem jest określenie udziału jaki mają w tworzeniu jego ścian, podłogi i sklepienia. Jak duży wkład w tworzeniu tego wnętrza ma zabudowa, czy może dominuje zieleń lub inne elementy zupełnie nie związane z tradycyjnym wizerunkiem wsi. Dla czytelnego zobrazowania problemu w formie graficznej wypełniano kolorem wszystkie konturem obrysowane elementy składowe wnętrza. Proponowaną kolorystykę przedstawiono na przykładzie SEKTOROWEJ ANALIZY 1 wnętrza krajobrazowego we wsi Strzegomiany.

Istotną sprawą w tej części opracowania jest określenie stopnia przeźroczystości poszczególnych elementów. Nie ma wątpliwości jeśli mamy do czynienia z budynkiem, czy pełnym murem, w przypadku gdy stoją na pierwszym planie. Cała powierzchnia takiego obiektu widoczna na zdjęciu jest przypisana tylko do niego. Natomiast w sytuacji gdy na pierwszym planie mamy ogrodzenie, to w zależności od jego rodzaju mniej lub bardziej widoczne jest to co jest za nim np. zagospodarowanie przedogródka (zieleni), budynek do którego należy to ogrodzenie itp. To samo dotyczy zieleni, przede wszystkim wysokiej, szczególnie w okresie bezlistnym.

Dla ujednoczenia przeźroczystość przyjmowano w trzech

zakresach odpowiednio dla obiektu zasłaniającego 25% (wiszące przewody trakcji elektrycznej, siatka w przypadku ogrodzeń), 50% i 75% przykładowo dla ogrodzeń o murych lub betonowych słupkach i drewnianym wypełnieniu przęsła lub gęstych krzewów. W oznaczeniach kolorystycznych wprowadzono dwójaki rodzaj grafikę, albo paski odpowiadające kolorom przypisanym tym dwóm funkcjom, lub barwy mieszano. Dodatkowo oznaczano plamy numerami odpowiednio 1, 2 lub 3. Te wszystkie elementy zaznaczano również na zamieszczanej obok mapce z znaczącym fragmentem widocznym na analizowanym zdjęciu.

Następnie wyliczono procentowy udział poszczególnych elementów dla każdej proporcji wnętrza. W tabeli podano przykładowe wyniki dla opracowywanej wsi podmiejskiej Długołęka leżącej na północny wschód od Wrocławia. Są to dane dla kąta widzenia 120°, czyli założonej proporcji ujęcia 12/32. Przy wykonanych 48 wnętrzach wyliczono średni udział każdego rodzaju elementu składowego wnętrza. Infrastruktura zajmowała około 18%, zieleń i zabudowa z małą architekturą po około 1/4 powierzchni badanych wnętrz, natomiast największą część stanowiło sklepienie najczęściej będące niebem 31%. Z obliczeń szczególnie interesujące wydaje się to, że połowa powierzchni przypisanej do zieleni to zieleń wysoka.

Dla dokładniejszego zobrazowania problematyki należałoby dodatkowo podzielić wnętrza przyjmując różne kryteria. Systematyka taka zależałaby od układu przestrzennego zabudowy we wsi, formy zagród, położenia budynków w stosunku

do drogi, a także rodzaju dróg, przy których wykonywane było dane wnętrza. Inaczej wyglądałaby zabudowa we wsiach owalnicowych, ulicówkach, również zróżnicowany byłby procentowy udział poszczególnych elementów wnętrza w zależności od klasy ulicy na której wykonywano zdjęcia, czy wielkości przestrzeni pomiędzy zabudową a ulicą. Można by było pokusić się w takich przypadkach o wyliczenie parametrów wnętrza charakterystycznego. Do tak przyjętych wartości można by było odnosić się przy wprowadzaniu np. nowych inwestycji na tereny wiejskie. Problematyka ta będzie tematem dalszych opracowań autorki.

Wnętrza krajobrazowe, SEKTOROWA ANALIZA 2

Pierwsza część opracowań pokazuje przede wszystkim pewne suche proporcje w liczbach. Dlatego w drugiej części analiz określano zależności, pomiędzy elementami, a także ich oddziaływanie na otoczenie oraz zawarto ocenę wartości wg przyjętych kryteriów.

Najpierw dokonywano oceny wstępnej, ogólnej wszystkich elementów składowych wnętrza przyjmując trzy stopnie: dobre, obojętne i złe. Jest to ocena subiektywna, na zasadzie wrażenia jakie odnoszono patrząc na dany element wnętrza, budynek, drzewo, czy przykładowo drogę, którą się poruszano. Barwy te nanoszono na matrycę przygotowaną poprzednio. Równocześnie tę samą waloryzację wykonywano na zamieszczanej obok mapce. Kolejnym krokiem było określenie rodzaju ścian budujących wnętrza¹³ z podziałem na konkretne, które na obszarze wsi zdarzają się bardzo

OZNACZENIA

- domy mieszkalne
- budynki gospodarcze
- budynki usługowe
- mała architektura
- drzewa
- krzewy
- trawa
- sieci infrastruktury
- pobocza-chodniki
- ulica

PRZENIKANIE

- 1 25%
- 2 50%
- 3 75%

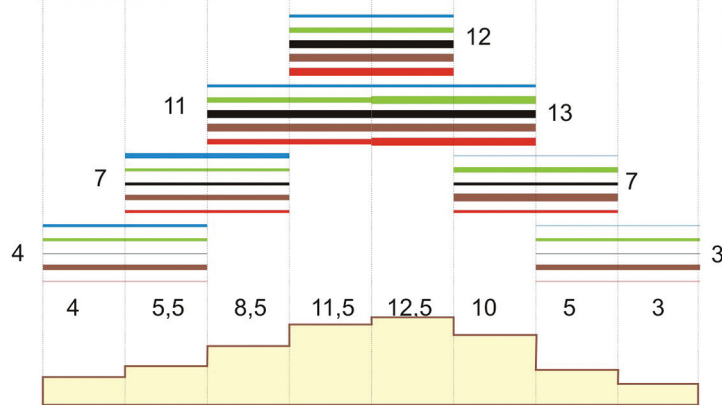
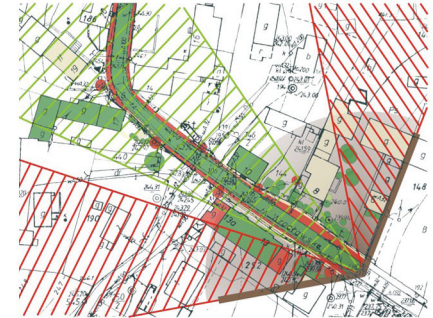
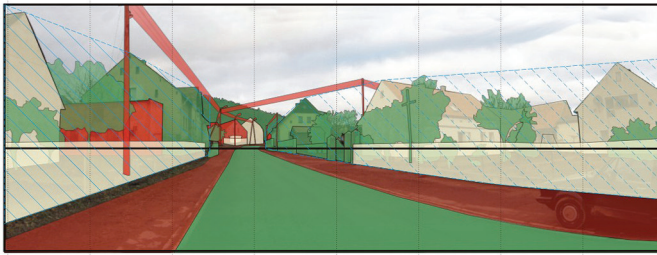
1

OZNACZENIA

- Elementy złe
  - Elementy obojętne
  - Elementy dobre
- ŚCIANY**
- konkretna
  - ściana niekonkretna subiektywna
  - obiektywna

2

końcowych przyjęto stały układ całego opracowania. Pierwsze zdjęcie bez analiz, następnie niżej analiza 1, poniżej analiza 2 z wykresami, obok mapki również z naniesionymi analizami. Dzięki temu jeśli z wykresu końcowego będzie wynikało jakieś miejsce o bardzo niskiej ocenie, spoglądamy na wykres wyjściowy powyżej, z którego odczytujemy co było mankamentem tego sektora, czy stan techniczny obiektów, a może ich forma, albo nieodpowiednie ustawienie w ścianie całego wnętrza. Jakiego rodzaju były to elementy dowiemy się patrząc jeszcze wyżej na analizę 1.

Z czasem najlepszym wnioskiem jest nic nie zmieniać, zachować to co istnieje, ze wskazaniem miejsc do szczególnej ochrony. Jeśli jednak wnętrza takie wymagałyby korekty można ją na końcu zasugerować, znów jednocześnie pracując na przygotowanej wcześniej matrycy całego ujęcia i przyporządkowanej jej mapce. W ten sposób można określić możliwości wprowadzania

rzadko i niekonkretne obiektywne i subiektywne. Hipotetyczne obrysy ścian nanoszono na matrycę. Po czym całe wnętrze dzielono na sektory przyjmując, że będą one miały równą szerokość po 15°. Kolejnym krokiem było dokonanie oceny na wykresie zamieszczonym poniżej zdjęcia wg 5 kryteriów:

- Ściany, chaos, porządek,
- Krajobrazowość, otwarcia, bramy dominanty, akcenty itp.,
- Forma obiektów składowych,
- Wartość kulturowa, nawiązanie do tradycji, spełnienie oczekiwań,
- Stan techniczny elementów składowych.

Przyjęto skalę ocen w postaci czterech grubości kreski w odpowiednich kolorach oraz przypisano im wartość liczbową wg schematu: bdb – 3, db – 2, dst – 1, ndst – 0. Oceny dokonywano w zazębiających się sektorach, a następnie po zsumowaniu wartości liczbowych przedstawiano efekty na wykresie końcowym, zamieszczonym na dole każdego opracowania. Dzięki temu ostatniemu wykresowi można było określić kąt, w którym należy zachować to co istnieje ze względu na wysoką wartość wykresu, a także miejsca, które wymagają korekt, tam gdzie przypisana im wartość była najniższa. Dla ułatwienia wniosków

zmian w zagospodarowaniu, które nie niszczyłyby istniejącej struktury, a wręcz przeciwnie, mogłyby podnieść wartość danego wnętrza krajobrazowego. Najważniejsze aby działania zmieniające wieś były świadome i prowadziły w konsekwencji do efektów, które są zamierzone, a nie przypadkowe.

SEKTOROWA ANALIZA panoram

Trochę odmiennie prowadzono analizy wjazdów do miejscowości oraz sylwet widocznych z pewnej odległości. Opracowano dwa warianty, z których jeden roboczo nazwano SEKTOROWĄ ANALIZĄ panoram. Ze względu na to, że zamierzeniem nie było prowadzenie obliczeń, pierwsza część związana z kadrowaniem potraktowana została mniej rygorystycznie niż w przypadku wnętrza wsi. Horyzont na zdjęciu mógł być usytuowany dwuwariantowo, tak jak w przypadku SEKTOROWYCH ANALIZ wnętrza wsi w złotym podziale od dołu, ale mógł być również przesunięty na linię złotego podziału licząc od góry ujęcia. Następnie określano kąt na podstawie całego widoku oraz fragmentu mapy, na którym mieścił się analizowany obszar. Z niego wynikał kolejny podział na sektory, które analizowano wg kryteriów podobnych jak w przypadku wnętrza.

Kolorem zaznaczono poszczególne elementy wnętrza z podziałem podobnym jak przy SEKTOROWYCH ANALIZACH wnętrza 1, z tą różnicą, że wyróżniono zabudowę nową,

mieszkaniową, usługową, przemysłową i elementy przestrzenne infrastruktury technicznej (słupy, trakcji elektrycznej itp.). Zieleń podzielono na trzy kategorie: stanowiąca tło (np. las znajdujący się za wsią), zielenią towarzyszącą zabudowie oraz naprowadzająca, stanowiąca kulisy.

Do określenia harmonii całego widoku panoramicznego wykreślano dwie linie. Jedna w kolorze czerwonym biegła po zarysach wszystkich budynków, w miejscach gdzie ich nie było prowadzono ją po terenie. Druga w kolorze zielonym, przerywana łączyła wszystkie elementy zieleni towarzyszącej zabudowie. W harmonijnej, tradycyjnej panoramie wsi linia zieleni znajdowała się w większej części nad linią zarysu budynków, a w pozostałej delikatnie się z nią przeplatała. Jeśli we wsi znajdował się kościół nad całością dominowała jego wieża porządkując przestrzeń.

W tej części wprowadzono również oznaczenia literowe, które najczęściej były dwuczłonowe. Pierwsza litera odpowiadała za określenie funkcji obiektów, natomiast drugą była ocena w kategoriach tradycyjny, pasujący do otoczenia i obcy w krajobrazie.

Te wszystkie oznaczenia graficzne miały za zadanie ułatwić końcową ocenę w kolejnych sektorach, którą zamieszczano poniżej opisanej analizy. Kategorie oceny były analogiczne do wnętrza wsi i podobnie kończyły się wykresem pokazującym zbiorczo punktację dla całego ujęcia. Prace analityczne były prowadzone równolegle na matrycy zdjęciowej

i na planie wsi zawierającym badany fragment miejscowości, z miejscem wykonywania zdjęcia oraz zakresem widoczności. Dzięki temu wyznaczano obszary, które stanowiły mocne punkty danego ujęcia, a także miejsca, w których należałoby dokonać korekty.

Podsumowanie

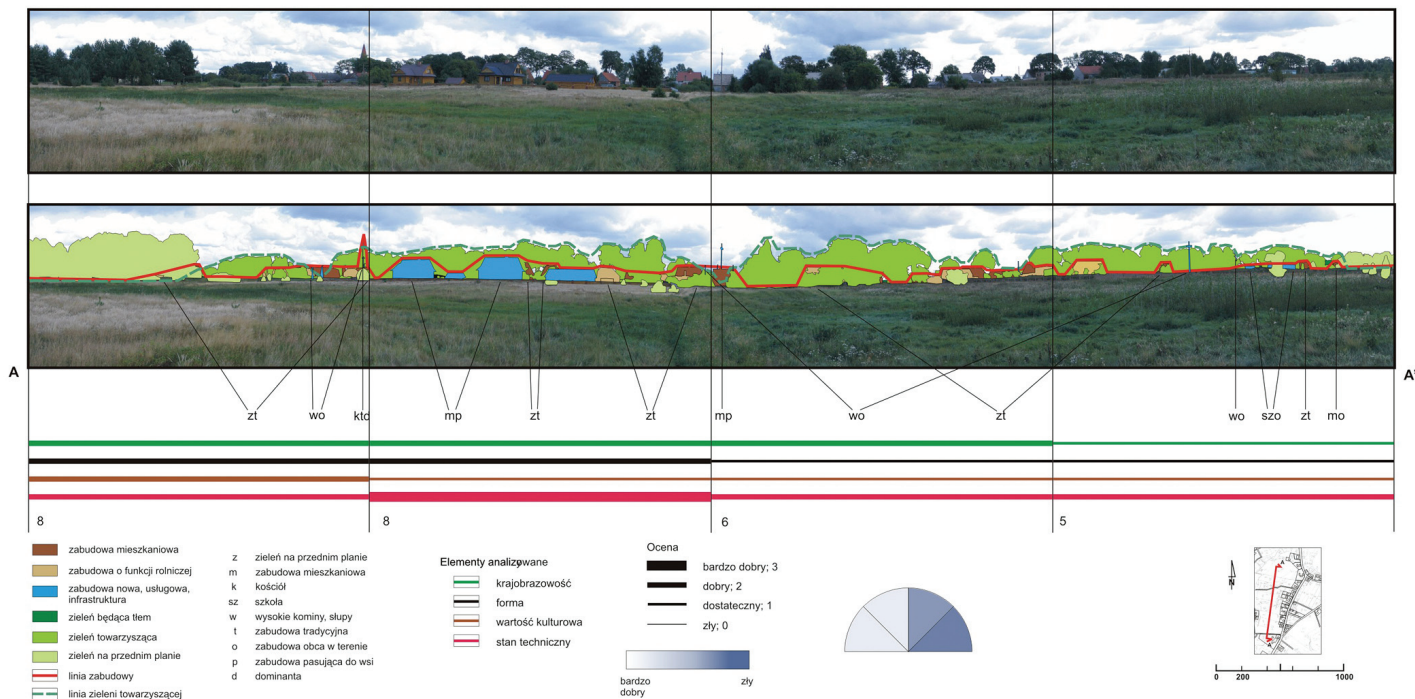
Conclusions

Przedstawione metody analizowania wnętrza krajobrazowych oraz panoram wiejskich pozwalają na dokładną ocenę pod różnym kątem wybranych fragmentów miejscowości. Prowadzone jedynie na planach inwentaryzacji i analizy są niewystarczające ze względu na brak w nich trzeciego wymiaru, bardzo istotnego dla formułowania jakichkolwiek wniosków i podejmowania decyzji projektowych. Ma to znaczenie przy skali największej, czyli przeznaczenia nowych obszarów na funkcje mieszkaniowe czy usługowe, jak również przy wprowadzaniu pojedynczych elementów. Dotyczy to nie tylko obiektów budowlanych wraz z detalem, kolorem czy fakturą muru, lecz również zieleni, która może stanowić wspaniałe uzupełnienie istniejących wnętrza. Jest to szczególnie istotne w przypadku dobrze zachowanych, dawnych układów wsi, z ich niezachwianymi panoramami i klimatem wnętrza. Lokalizacja nowych funkcji na obrzeżach tego typu miejscowości powinna być poprzedzona gruntowną analizą skutków takiego działania widocz-

Średni procentowy udział poszczególnych elementów składowych dla 48 wnętrza przy kącie widzenia 120°

Grupa	infrastruktura			zieleni			zabudowa		sklepienie
	ulica	pobocza – chodniki	inne	zieleni wysoka	zieleni średnia	zieleni niska	mała arch. (ogrodz.)	zabudowa	
Element wnętrza									
Średni procentowy udział we wnętrzu	12	4	2	13	4	9	8	17	31
suma % w grupie	18			26			25		31

nych w panoramach i wjazdach do wsi, a nie jedynie prognozowaniem ekonomicznym.

Przyjeżdżając do jakiegokolwiek miejscowości, szczególnie wcześniej nie znanej wyobraźnia podsuwa nam pewne oczekiwania, które nie spełnione prowadzą do negatywnych odczuć. Trzeba się zastanowić czego oczekujemy od wsi przyszłości, czy ma się wszędzie zamienić na przypominające miasto osiedle z dominującą funkcją mieszkaniową i usługową, czy może wprowadzenie tych nowych funkcji nie zawsze musi pociągać bezpowrotne zniszczenie jej niepowtarzalnego charakteru.

Irena Niedźwiecka-Filipiak

Institut Budownictwa i Architektury Krajobrazu
Akademia Rolnicza we Wrocławiu
Institute of Building and Landscape Architecture
Agricultural University of Wrocław

Przypisy

¹ Borcz Z., *Krajobraz nizinnych wsi dolnośląskich*, Akademia Rolnicza we Wrocławiu, Monografie XVII, 1999.

² Cregan M., *Invisible Landscapes*, Architektura Krajobrazu 3-4/2002, s. 13-17.

³ Claval P., *Reading the rural landscapes*, Landscape and Urban Planning 70 (2005), s. 9-19.

⁴ Bogdanowski J., *Projekt standardowego opracowania problematyki ochrony wartości kulturowego krajobrazu i środowiska w studium do planu i w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego*, Krajobrazu 12 (24).

⁵ Metoda ta wraz z opisem zjawisk, które ją uzasadniają i tłumaczą w: Dąbrowska-Budziło K., *Treść krajobrazu kulturowego w jego kształtowaniu i ochronie*, Zeszyty Naukowe, Architektura nr 46, Politechnika Krakowska, 2002.

⁶ Rylke J., *Fenomenologiczna metoda badania krajobrazu miasta*, Architektura Krajobrazu 3-4/2002, s. 4-12.

⁷ Wejchert K., *Elementy kompozycji urbanistycznej*, Arkady, Warszawa, 1984.

⁸ Garcia L., Hernández J., Ayuga F., *Analysis of the materials and exterior texture of agro-industrial buildings: a photo-analytical approach to landscape integration*, Landscape and Urban Planning 74 (2006), s. 110-124.

⁹ Niedźwiecka-Filipiak I.: *Kreowanie wizerunku wsi w Programie Odnowy Wsi*, Przegląd Komunalny 7/2005, s. 44-47.

¹⁰ Dokładniej cała metoda opisana została w: Niedźwiecka-Filipiak I., *Program Odnowy Wsi w opracowaniach Akademii Rolniczej we Wrocławiu*, Architektura Krajobrazu 1-2/2003, s. 45-53.

¹¹ Kąt ostrego widzenia wynosi zaledwie 10°, Wejchert K. *Elementy kompozycji...* op. cit., s. 29-30.

¹² Яковлевас-Матецкис К.М., *Комплексное благоустройство промышленных территорий*, Киев БУДІВЕЛЬНИК, 1978, s. 177-178. Opracowanie to dotyczy zasad projektowania obiektów przemysłowych i ich otoczenia. Przyjęto w nim przy określaniu pola dobrego widzenia zróżnicowane kąty w płaszczyźnie poziomej i pionowej. W płaszczyźnie pionowej poniżej horyzontu to kąt 10°, natomiast powyżej linii horyzontu zakres dobrego widzenia określono jako większy – 27°, natomiast w płaszczyźnie poziomej kąt ten wynosi 54°. Zakresy te dotyczą zasad bezpieczeństwa i stref widoczności, poza którymi należy przy pomocy jaskrawych oznaczeń zasygnalizować i zwrócić uwagę na wystające elementy lub pracujące maszyny.

¹³ Przy określaniu rodzaju ścian skorzystano z podziału dokonanego przez J. Bogdanowskiego, Bogdanowski J., *Kompozycja i planowanie w architekturze krajobrazu*, Politechnika Krakowska 1976.